

Dr. Áder János
köztársasági elnök
Köztársasági Elnöki Hivatal
1536 Budapest, Pf. 227

Tisztelt Köztársasági Elnök Úr!

Mint ismeretes, 2019. szeptember 25-én lejár Székely Lászlónak, az alapvető jogok biztosának megbízási ideje. A hatályos magyar jogszabályok alapján az új biztos személyére a köztársasági elnök a korábbi biztos megbízási idejének lejártát megelőző kilencven napon belül, de legkésőbb a mandátum lejártát megelőző negyvenötödik napon tesz javaslatot. E jelölés tárgyában fordulunk most Önhöz azt kérve, hogy **az alapvető jogok új biztosának jelölése során a vonatkozó nemzetközi normáknak megfelelően folytasson széleskörű konzultációt a civil szervezetekkel és az érintett hivatásrendek képviselőivel.**

Az alapvető jogok biztosa Magyarország nemzeti emberi jogi intézménye, és ekként vonatkoznak rá az ENSZ Közgyűlésének 1993. december 20-án elfogadott, az emberi jogok előmozdításával és védelmével foglalkozó nemzeti intézményekről szóló A/RES/48/134 számú határozatában („Párizsi Alapelvek”) ¹ foglalt rendelkezések.

A Párizsi Alapelvek szerint a nemzeti emberi jogi intézmény funkcióját betöltő személy vagy személyek kiválasztásának olyan eljárásban kell történnie, amely megfelelően biztosítja „a társadalmi erők (civil társadalom) plurális képviselőit az emberi jogok előmozdításában és védelmében”, és amely – más szereplők mellett – **az emberi jogok védelmével és a diszkrimináció elleni küzdelemmel foglalkozó civilszervezetek, szakszervezetek és a releváns hivatásrendek** – így például az ügyvédség, orvosok és újságírók – **képviselőivel való hatékony együttműködésen alapul.**

Ezt a követelményt részletesebben a Nemzeti Emberi Jogi Intézmények Nemzetközi Koordinációs Bizottságának Akkreditációs Albizottsága fejt ki az úgynevezett Általános Észrevételekben,² amelyek két részre osztják az elvárásokat: alapvető elvárásokra (*Essential requirements of the Paris Principles*) és olyan jó gyakorlatokra, amelyek előmozdítják a Párizsi Alapelveknek való megfelelést (*Practices that directly promote Paris Principles compliance*).

A nemzeti emberi jogi intézmény kijelölésére/megválasztására vonatkozó követelmények az alapvető elvárások közé tartoznak. E körben **az Akkreditációs Albizottság a következőket mondja ki:** „Elengedhetetlenül fontos, hogy a nemzeti emberi jogi intézmény döntéshozó szervének kiválasztása és jelölése olyan egyértelmű, átlátható és részvételen alapuló eljárásban történjen, amelyet törvény, egyéb szabályozó eszköz, vagy kötelező igazgatási útmutató fektet le. A nemzeti emberi jogi intézmény függetlenségét és az intézménybe [...] vetett közbizalmat az érdemeken alapuló kiválasztást és a pluralizmust biztosító folyamat garantálja. **Egy ilyen folyamat megköveteli, hogy az alábbi kritériumok érvényesüljenek:**

- a) a pozíció nyilvános meghirdetése,**
- b) törekvés arra, hogy a lehető legtöbb, különböző társadalmi csoportok széles körét képviselő jelölt közül lehessen választani,**
- c) széleskörű konzultáció és/vagy részvételi lehetőség biztosítása a jelentkezési, kiválasztási és jelölési eljárás során;**

¹ Principles relating to the status of national institution adopted by the United Nations General Assembly (Resolution 48/134). Lásd: <https://www.un.org/documents/ga/res/48/a48r134.htm>

² General Observations of the Sub-Committee on Accreditation adopted by the Global Alliance of National Human Rights Institutions (GANHRI) Bureau at its Meeting held in Geneva on 21 February 2018 (1.8. pont: Selection and appointment of the decision-making body of NHRIs). Lásd: https://nhri.ohchr.org/EN/AboutUs/GANHRIAccreditation/General%20Observations%201/EN_GeneralObservations_Revisions_adopted_21.02.2018_vf.pdf

d) a jelölt-aspiránsok előre meghatározott, objektív, és nyilvánosan hozzáférhető kritériumok szerinti értékelése [...].”

Az Akkreditációs Albizottság egyértelművé teszi, hogy a fenti követelményeknek az olyan eljárás felel meg, amely legalább konzultatív szerepet biztosít a civil szervezeteknek: „a kiválasztási folyamatot nyitottság és átláthatóság kell, hogy jellemezze. Azaz: egy független és hiteles testület felügyelete alatt kell zajlania, továbbá a nem kormányzati szervezetekkel és a civil társadalommal folytatott nyitott és tisztességes konzultációt kell magában foglalnia.”

A magyar törvényi szabályozás sajnálatos módon nem tartalmaz olyan rendelkezéseket, amelyek ilyen konzultációt kötelező erővel előírnának, és ezért a múltban jellemzően nem is került sor széleskörű és nyitott konzultációra az alapvető jogok biztosának jelölése során. Ezt az Akkreditációs Albizottság 2014-ben, a magyar nemzeti emberi jogi intézmény értékelése kapcsán szövegezte is: „a jogszabályok értelmében az alapvető jogok biztosának és helyetteseinek pozícióját nem kell meghirdetni [azaz a jelöltet nem pályázati úton választják ki], és a széleskörű konzultáció sem kötelező. Az Albizottság ezért ismét hangsúlyozza az egyértelmű, átlátható és részvételi alapú kiválasztási eljárás fontosságát, amely hozzájárul az érdemeken alapuló kiválasztáshoz, biztosítja a pluralizmust, és erősíti az intézmény [...] függetlenségét, valamint az abba vetett közbizalmat.”³

Ugyanakkor nincs jogi akadálya annak, hogy Ön, mint a jelölés jogával és kötelezettségével felruházott közjogi méltóság érvényesítse ezeket a nemzetközi követelményeket és olyan eljárási rendben válassza ki a jelöltet, amelyben lényeges szerepet játszik az emberi jogok védelmével és a diszkrimináció elleni küzdelemmel foglalkozó civilszervezetek, szakszervezetek és a releváns hivatásrendek képviselőivel való konzultáció. (Példa a kifejezett jogszabályi rendelkezés hiányában lebonyolított kiválasztási eljárásra az, amikor 2016 őszén az Európa Tanácstól érkező figyelmeztetés miatt az Igazságügyi Miniszter visszavonta a pályázat nélkül kiválasztott személyek jelölését az Emberi Jogok Európai Bíróságának magyar bírójának pozíciójára, és az újabb jelölteket egy frissen megalkotott – pályázati elven alapuló – speciális eljárásban választotta ki.)

Mivel az Akkreditációs Albizottság már 2014-ben is figyelmeztetett a kiválasztási eljárás elégtelenségére és Magyarország akkreditációját a testület 2019 októberében vizsgálja felül,⁴ különösen fontos, hogy a biztos-jelölt kiválasztására olyan eljárásban kerüljön sor, amely megfelel a fenti követelményeknek, azaz nyílt pályázaton és a jogvédelemben szerepet játszó szervezetekkel való konzultáción alapul, a jelölt-aspiránsokat pedig előre meghatározott, objektív, és nyilvánosan hozzáférhető kritériumok szerint értékeli.

Az értékelés szempontjainak kialakításához a magyar törvényi szabályozáson túl hasznos támpontot jelentenek az ombudsmani szereppel és kvalitásokkal kapcsolatos jogtudományi elemzések is, amelyek szerint az ombudsmani hivatalnak széles körben ismertnek és könnyen elérhetőnek kell lennie, az ombudsmanoknak pedig ki kell használniuk a publicitást, a sajtónyilvánosság minden lehetséges formáját, járniuk kell az országot és keresniük a kapcsolatot a lakossággal. Az ombudsmani hivatalnak teljes mértékben függetlennek kell lennie a politikai hatalomtól és a pártbefolyástól,⁵ és vizsgálatainak módszereit tekintve aktivista magatartást kell tanúsítania.⁶

³ International Coordinating Committee of National Institutions for the Promotion and Protection of Human Rights, Report and Recommendations of the Session of the Sub-Committee on Accreditation (SCA), Geneva, 27-31 October 2014. Lásd: <https://nhri.ohchr.org/EN/AboutUs/GANHRIAccreditation/Documents/SCA%20OCTOBER%202014%20FINAL%20REPORT%20-%20ENGLISH.pdf>

⁴ <https://nhri.ohchr.org/EN/AboutUs/GANHRIAccreditation/Pages/NextSession.aspx>

⁵ D. C. Rowat: The Ombudsman: Citizen's Defender. London, Allen & Unwin, 1968., 24. o.

⁶ Gerald E. Caiden, Niall MacDermot, Ake Sandler, The Institution of Ombudsman, International Handbook of the Ombudsman: Evolution and Present Function, Westport, CT, Greenwood Press, 1983, 9.o.

Ez alapján nem nehéz meghatározni, milyen szakmai körben kell keresni az alapvető jogok biztos tisztségére alkalmas személyt. **Az alkalmas jelöltnek olyan, az emberi jogok terén magas szintű elméleti ismeretekkel illetve gyakorlati tapasztalatokkal rendelkező jogásznak kell lennie, aki**

- **személyében a pártpolitikától független,**
- a jelölését megelőző életútjával bizonyította, hogy **a kormányzat politikai színezetétől függetlenül, a végrehajtó hatalommal szemben, akár konfliktusokat vállalva is képes az emberi méltóság, az emberi jogok képviselésére,** továbbá
- **a nyilvánosság előtt ezeket az értékeket magas színvonalon képviselni tudja,** és
- a független szakosított ombudsmani hivatalok sajnálatos megszüntetése utáni helyzetben **a környezetvédelem, a kisebbségi jogok és az információszabadság valamint a magánéletvédelem tekintetében is megfelelő tájékozottsággal rendelkezik.**

Tisztelt Köztársasági Elnök Úr!

A fentiekre tekintettel **arra kérjük,** hogy a rendelkezésre álló időt kihasználva, **alakítson ki olyan eljárási rendet, amely előre meghatározott, objektív kritériumok alkalmazásával átláthatóvá teszi az alapvető jogok biztos pozíciójára jelölendő személy kiválasztásának folyamatát és az érintett szervezetek lehető legszélesebb körének bevonásával biztosítja a nemzetközi követelményeknek megfelelő konzultációt.**

Budapest, 2019. május 22.

Tisztelettel:

Az aláíró szervezetek nevében: dr. Kádár András Kristóf
társelnök, Magyar Helsinki Bizottság

Aláíró szervezetek:

Szentistványi István, társelnök
AKCIÓKUTATÓK A FENNTARTHATÓSÁGÉRT EGYESÜLET

Víg Dávid, igazgató
AMNESTY INTERNATIONAL MAGYARORSZÁG

Nun András, igazgató
AUTONÓMIA ALAPÍTVÁNY

Arató Vilja, Programkoordinátor
AZ EMBERSÉG EREJÉVEL ALAPÍTVÁNY

CIVILIZÁCIÓ

Bálint Mónika, közösség-szervező mentor-tréner
CIVIL KOLLÉGIUM ALAPÍTVÁNY

Orbán Gábor, ügyvezető igazgató
ENERGIACLUB

Majtényi László, igazgató
EÖTVÖS KÁROLY KÖZPOLITIKAI INTÉZET

Mező János, ügyvezető igazgató
GREENPEACE MAGYARORSZÁG EGYESÜLET

Dés Júlia, ügyvezető
HAVER ALAPÍTVÁNY

Dombos Tamás, ügyvivő
HÁTTÉR TÁRSASÁG

Barsi Orsolya, irodavezető
K-MONITOR

Vujovits Júlia, kommunikációs és irodavezető munkatárs
KÖZÉLET ISKOLÁJA

Lukács András, elnök
LEVEGŐ MUNKACSOPORT

Kádár András Kristóf, társelnök
MAGYAR HELSINKI BIZOTTSÁG

DOMBOS TAMÁS, projektkoordinátor
MAGYAR LGBT SZÖVETSÉG

Kocsis Györgyi, alelnök
MAGYARORSZÁGI EURÓPA TÁRSASÁG

Örkény Antal, elnök
MENEDEK

Gerencsér Balázs, igazgató
NIOK ALAPÍTVÁNY

ökotárs
alapítvány

Móra Veronika, igazgató
ÖKOTÁRS ALAPÍTVÁNY

TÁRSASÁG A
SZABADSÁGJOGOKÉRT

VÉDEGYLET

EURÓPAI SZABADÚSZÓ
MŰVÉSZEK EGYESÜLETE

Szabó Máté, szakmai igazgató
TÁRSASÁG A SZABADSÁGJOGOKÉRT

Ligeti Miklós, jogi vezető
TRANSPARENCY INTERNATIONAL

Újszászi Györgyi, főtitkár
VÉDEGYLET

Csató Kata, elnök
EURÓPAI SZABADÚSZÓ MŰVÉSZEK EGYESÜLETE

Darvas Ágnes, elnök
GYEREKESÉLY KÖZHASZNÚ EGYESÜLET

Torma András, önkéntes
GYÓGYÍTÁS MŰVÉSZETE ALAPÍTVÁNY

HUBAI LÁSZLÓ, elnök
HILSCHER REZSŐ SZOCIÁLPOLITIKAI EGYESÜLET

Lázár Júlia, alapító
HÍVATLANUL HÁLÓZAT

Sárosi Péter, igazgató
JOGRIPORTER ALAPÍTVÁNY

Dr. Kónya Zsuzsanna
PAPTÁRSÁK MISKOLC CIVIL KÖZÖSSÉG

Szűcs Tamás, az Országos Választmány elnöke
PEDAGÓGUSOK DEMOKRATIKUS SZAKSZERVEZETE

 SZEXE

Földi Ágnes, elnök
SZEXMUNKÁSOK ÉRDEKVÉDELMI EGYESÜLETE

Törley Katalin, képviselő
TANÍTANÉK MOZGALOM

Miklósi László, elnök
TÖRTÉNELEMTANÁROK EGYLETE

Ü R E S T É R

Kőrösi Márk, elnök
ÜRES TÉR SZÍNHÁZI EGYESÜLET

A kezdeményezést aláíró korábbi biztosok:

Dr. Kaltenbach Jenő

a nemzeti és etnikai kisebbségi jogok országgyűlési biztosa (1995-2007)

Dr. Majtényi László

adatvédelmi biztos (1995-2001)